

УНИВЕРЗИТЕТ СИНГИДУНУМ
ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ЗА ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ
И МЕЂУНАРОДНУ САРАДЊУ

Одлуком Већа Департмана за последипломске студије и међународну сарадњу Универзитета "Сингидунум" одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације под називом „Развој и промене компаративних предности општине Тутин“ кандидата мр Исмета Дердемеза, о чему подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и докторској дисертацији

Исмет Дердемез рођен је 1966. године у Тутину у Републици Србији. Дипломирао је на Машинском факултету у Скопљу у Републици Македонији, на смеру Производно машинство, 1992. године. Стручни испит положио је на Машинском факултету Универзитета у Приштини 1996. године. Године 2008. завршио је магистарске студије на Машинском факултету у Краљеву, Универзитета у Крагујевцу и стекао звање магистар машинства, на смеру: Транспортни системи.

Од 1992. године био је запослен као професор у настави стручних предмета из области машинства и саобраћаја у Техничкој школи у Тутину, а од 2006. до 2014. године обавља функцију директора поменуте школе. Сада је предавач на Високој техничкој школи у Трстенику.

Члан је Европске комисије за реформу стручног образовања у Републици Србији. Влада рачунарским софтвером и то: MS Office, Corel Draw i Auto Cad.

Исмет Дердемез је аутор више публикованих радова класификованих као:

M33 – Саопштење са међународног скупа:

[1] Dimitrijević, M.; Derdemez, I.; Kanalić E. and Jelenković A.: Innovation management as a competitive advantage. . In: *Proceedings of the 13th International Conference "Research and*

Development in Mechanical Industry – RaDMI 2013”, Volume 1, Vrnjačka Banja, Serbia, 12-15. September 2013. Vrnjačka Banja: SaTCIP Ltd., 2013, pp. 364-369. ISBN 978-86-6075-042-8.

- [2] Trifunović, D.; Derdemez, I. and Pantić, R.: Use of information technology in urban logistics. In: *Proceedings of the 12th International Conference “Research and Development in Mechanical Industry – RaDMI 2012”, Volume 2*, Vrnjačka Banja, Serbia, 13-17. September 2012. Vrnjačka Banja: SaTCIP Ltd., 2012, pp. 897-902. ISBN 978-86-6075-037-4.
- [3] Erić Obućina, J. and Derdemez, I.: Quality of water by abrasive water jet cutting. In: *Proceedings of the 9th International Conference “Research and Development in Mechanical Industry – RaDMI 2009”, Vol. 1*, Vrnjačka Banja, Serbia, 16-19 September 2009. Vrnjačka Banja: SaTCIP Ltd., 2009, pp. 189-193. ISBN 978-86-6075-007-7.
- [4] Lutovac M.; Ostojić B.; Jakupović S.; Derdemez I.; Dedović A.; Religija i rizici – Religion and Risks, , Zbornik radova, Banja Luka (2015), Rizici i bezbjedonosne prijetnje..., str. 149-158, UDK 316,42:351.86):2
- [5] Stojanović V.; Derdemez I.; Dakić S.; Matijašević D.; Čurčić R.; Pretpostavke ekološke bezbjednosti u BiH – Assumptions of ecological safety in BiH, , Zbornik radova, Banja Luka (2015), Rizici i bezbjedonosne prijetnje..., str. 255-176, UDK 502.131.1:351.86 (197.6).

M52 – Рад у часопису националног значаја:

- [1] Pantić, R.; Milosavljević, B.; Derdemez, I. & Babić, S.: Metodologija, sadržaj i forma saobraćajnog projekta za raskrsnice ili grupe raskrsnica opremljene svetlosnim signalima. *IMK-14 Istraživanje i razvoj*, God. XVI, br. (37) 4/2010 (2006), str. 13-18. ISSN 0354-6829.
- [2] Mijatović, M.; Pantić, R.; Čatić, D. & Derdemez, I.: Primena plazma tehnologija u izradi i održavanju vitalnih sklopova hidrauličkih uređaja sa aspekta povećanja efektivnosti u radu. *IMK-14 Istraživanje i razvoj*, God. XVI, br. (37) 4/2010 (2006), str. 67-70. ISSN 0354-6829.
- [3] Milosavljević, B.; Pantić, R.; Babić, S. & Derdemez, I.: Saobraćajno tehnička analiza ulične mreže na području Trstenika i mere za unapređenje na signalisanih raskrsnica. *IMK-14 Istraživanje i razvoj*, God. XVI, br. (37) 4/2010 (2006), str. 71-76. ISSN 0354-6829.
- [4] Čajetinac, S.; Derdemez, I. & Pepić, S.: Simulacija i merenje vremena preleta kotve elektomagnetnetskog razvodnika. *IMK-14 Istraživanje i razvoj*, God. XVI, br. (35) 2/2010 (2006), str. 23-27. ISSN 0354-6829.

M53 – Рад у научном часопису:

- [1] Derdemez, I.; Gašić, M.; Savković, M. and Pantić, R.: Experimental verification method of ROPS structure. *Technics Technologies Education Management (TTEM)*, Vol. 8, No. 3,8 / 9.2013, ISSN 1840-1503. (JIF₂₀₁₂=0,414, Engineering, Multidisciplinary #65/90).
- [2] Karadžić, R.; Vešović, V.; Radosavljević, S. and Derdemez, I.: Aircraft maintenance designing and operational availability. *Metalurgia International*, Vol. 18, No. 7 (2013), pp. 61-66. ISSN 1582-2214. (JIF₂₀₁₂=0,134, Metallurgy & Metallurgical Engineering #67/75).
- [3] Mijatović, M.; Papić, Ž.; Derdemez, I.; Babić, S. and Milosavljević, B.: Methodology of programable dynamic tests of elements and complex structures by mechatronic systems. *Metalurgia International*, ISSN 1582-2214 Vol. 17, No. 7 (2012), pp. 43-48. (JIF₂₀₁₂=0,134, Metallurgy & Metallurgical Engineering #67/75).
- [4] DERDEMEZ, I.; CVEJIĆ, R. and KALIČANIN, Z.: DIVIDENT POLICY AS AN INTEGRAL PART OF THE DECISION-MAKING ON FINANCING OF THE COMPANIES. *Annals of the Oradea University - Fascicle of Management and Technological Engineering*, Vol. 13, No. 3 (2015), pp. 44-50. ISSN 1583-0691.
- [5] Derdemez, I.: Status and characteristics of the labor market in the municipality Tutin. *Annals of the Oradea University - Fascicle of Management and Technological Engineering*, Vol. 13, No. 3 (December 2015), pp. 51-56. ISSN 1583-0691.
- [6] Bochkarev S. Vasilevich¹, Radovan Petrović^{2*}, Milan Miljević³, Ismet Derdemez³ and Nenad Todić⁴, Transport and Distribution of Liquefied Natural Gas, 1Microprocessor-based Automation Tools, Perm National Research Polytechnic University (PNRPU), Russia. 2Faculty for Strategic and Operational Management, University Union Nikola Tesla, Serbia. 3Faculty of Media and Communications, Singidunum University, Belgrade, Serbia. 4Faculty of Engineering, University of Kragujevac, Serbia. *Donnish Journal of Media and Communication Studies*

M63 – Саопштење са скупа националног значаја, штампано у целини:

- [1] Gašić, M.; Marković, G.; Savković, M. and Derdemez, I.: Sertifikacija mašina građevinske i transportne mehanizacije – Metode i postupci ispitivanja ROPS struktura. U: *Zborniku radova sa Trećeg Srpskog simpozijuma sa međunarodnim učešćem Transport i logistika (TIL-2008)*, 2008, str. 17.1-17.6.

Кандидат мр Исмет Дердемез је децембра месеца 2013. године пријавио тему докторске дисертације под називом: „Развој и промене компаративних предности опитине Тутин“. Имајући у виду академске, стручне и професионалне референце кандидата, сматрали смо да је тема коју је мр Исмет Дердемез одабрао потпуно

компатибилна његовим интердисциплинарним знањима. О исправности нашег става речито говори садржај урађене докторске дисертације који је презентираан, заједно са Уводом и Закључним разматрањима, на укупно 249 стране као и селективни списак коришћене литературе који обухвата 142 јединице (научних студија и монографија, зборника, аката архивске и савремене грађе) као и провером плагијатства којом је утврђено 9 процената „некоректног“ преузимања других аутора и научне грађе која се у суштини, прецизније казано две трећине, односе на техничку неодређеност у навођењу извора.

2. Предмет и циљ докторске дисертације

У оквиру докторске дисертације мр Исмет Дердемез је изложио низ валидних научних аргумената којима доказује теоријско-емпиријску актуелност *проблема истраживања*. Наиме, научна анализа интеракција између различитих ентитета, било да је реч о појединцима или организацијама, у различитим временским интервалима или на различитим просторима, представља основу доношења одлука у области економије, политике и друштва у целини – развоја и промена њихових конкретних организационих исказа. Отуда је било потребно у концент анализе увести теоријске сугестије о локалној заједници, односно локалној самоуправи, теорије промена и развоја, теорије-моделе локалне политике и демократије, као и оне привредне индикаторе који указују на тенденције кретања привреде како на локалном тако и на регионалном и глобалном нивоу. То је шири предмет истраживања или проблемска ситуација од које кандидат полази. У том смислу, кандидат је промишљао однос општег, посебног и појединачног и све то сучељавао са наведеним теоријским сугестијама.

Основни проблем овог истраживања јесу укупне промене и развој локалне заједнице. Један од начина промена и развоја подразумева покретање, на стручним основама засноване, иницијативе за креирање пријатељског пословног окружења у градовима и општинама и тиме идентификовање, а затим и презентовање компаративне предности појединих градова и општина на територији Републике Србије.

Предмет истраживања кандидата јесу могућности развоја и промена компаративних предности општине Тутин. Кандидат указује на значај научног праћења (анализирања, објашњења и разумевања) привредног развоја и валидних привредних индикатора, који се у те сврхе користе. У том смислу, значајан део докторске дисертације представља анализа кретања привредних индикатора на нивоу привреде у целости и у региону и њихов утицај на конкретно-историјску заједницу. Ипак, имајући у виду узорковану локалну заједницу (општину Тутин), кандидат је посебну пажњу посветио истраживању компаративних предности ове општине, са посебним акцентом на следећим теоријско-методолошким целинама:

- Кретање економских индикатора на нивоу привреде;

- Неравномеран привредни регионални развој у Републици Србији;
- Јединице локалне самоуправе (градови и општине) као повољна пословна окружења;
- Анализи економских индикатора општине Тутин.

Овако постављен предмет истраживања обезбеђује идентификовање свих или скоро свих могућности и ограничења развоја општине Тутин и операционализацију њених конкурентских предности у односу на друге општине.

У целини гледано, предмет овог истраживања је изузетно комплексно и вишедимензионално питање односа неравномерног развоја – остаје истраживачко питање да ли и занемаривања?– истраживане локалне заједнице. Ово је определило кандидат да предмет истраживања, на основу савремених теоријских-методолошких сугестија, истражује и промишља како са становишта ума, дакле, целовито и критички, тако и са становишта разума - парцијално и аналитички. Наиме, предмет истраживања је анализиран и промишљен на теоријско-методолошком, то јесте на апстрактном и на конкретном-историјском нивоу, а све у намери да се сучели опште са посебним, универзално са парцијалним, глобално са регионалним.

Ово емпиријско-теоријско истраживање је верификаторно, а његов битни циљ је класификација сазнања: на она која су резултатима овог истраживања потврђена; на она која су делимично и на она која нису потврђена.

Научни циљ истраживања је научна дескрипција са елементима класификације и научног објашњења развоја и промена конкурентске предности конкретно-историјске заједнице и локалне самоуправе. То подразумева откривање и разоткривање теоријских сугестија и емпиријских информација о конкурентским предностима као органском делу одрживог развоја, утврђивања дијалектичке повезаности, односно дијалектичког јединства између појава, процеса и односа који су предмет истраживања. Према томе, научни циљ истраживања исказује се у научној дескрипцији директне повезаности и условљености привредног развоја државе у целини и њених јединица локалне самоуправе, попут градова и општина, конкретно општине Тутин. Истовремено, научни циљ истраживања јесте и покушај научног објашњења битних и актуелних елемената компаративних предности општине Тутин и могућности њеног бржег привредног и економског развоја.

Друштвени циљ, као операционални циљ научног истраживања, који је остварен у овом истраживању, јесте валидна конкретна трансформација научног циља у друштвено користан: од спознаје до непосредне примене – организовања и остваривања конкурентске предности општине Тутин. Конкретно, то значи да је друштвени циљ да се на основу резултата истраживања изврше стратегијске промене организације локалне заједнице –

стратегијске промене локалне политике чији је циљ остваривање конкурентске предности општине Тутин. Прецизније казано, друштвени циљ истраживања је конкретна помоћ локалној самоуправи, тј. општини Тутин у смислу откривања додатних и већих могућности за њен убрзани привредни и економски развој и напредак (асистирање резултата научних истраживања у формулисању смерница и стратегије економског развоја и напретка), али и покушај давања конкретних препорука држави и јединицама локалне самоуправе у циљу смањивања неоправданих регионалних привредних и економских разлика.

Овакво постављени циљеви су подразумевали истраживање и разумевање прошлости као незаобилазне компоненте у изградњи садашњости и најави будућих аспеката конкурентске предности општине Тутин.

3. Хипотезе од којих се пошло у истраживању

У процес анализирања и промишљањима мр Исмет Дердемез је пошао са следећом генералном хипотезом: *„Промене карактеристика и суштине политичког, правног, економског, културног и укупног друштвеног система Србије (као краљевине, федералне јединице и самосталне државе) у битном детерминишу развој и промене локалне заједнице, локалне самоуправе – развоја и промена конкурентске предности општине Тутин“.*

Генералну хипотезу кандидат операционализује преко и помоћу следећих посебних хипотеза:

1. Историјске димензије развоја општине Тутин у битном су детерминисале и детерминишу њене компаративне предности;
2. Развој и промене компаративних предности општине Тутин и њен економски и привредни напредак детерминисан је компаративним предностима Републике Србије;
3. За онолико за колико је остварена економска децентрализација, најмање за толико су стварене објективне претпоставке за одрживи развој општине Тутин;
4. Стратегија „Европа 2020“ у битном усмерава паметан, одржив и инклузиван раст општине Тутин и тиме њене компаративне предности;
5. Стратегија развоја Републике Србије подразумева развој локалне заједнице и државе као целине тако да се не угрози опстанак и развој будућих генерација;

6. Остваривање компаративних предности општине Тутин непосредно зависи од квалитета промена у њеној организацији и управљању развојним пројектима;
7. Компаративне предности општине Тутин засноване су на економским факторима и утемељене на друштвено социјалним чиниоцима уз истовремено очување животне средине.

Према томе, хипотетичке тврдње су произашле из наведених, и не само њих, теоријских сугестија и емпиријских верификација развоја и промена компаративне предности локалне заједнице. Потврђујући посебне хипотезе кандидат је доказао и генералну хипотетичку тврдњу.

4. Методе које су примењене у истраживању

Интердисциплинарност предмета анализе, систем хипотеза и научни циљ определи су кандидата на дијалектички приступ истраживању.

У процесу истраживања су коришћене основне, општенаучне и методе и технике прикупљања података. Од основних метода коришћене су аналитичке (анализа, апстракција, специјализација и дедукција) и синтетичке методе (синтеза, конкретизација, индукција и генерализација). Општенаучне методе које су коришћене су: хипотетичко-дедуктивна, историјско - компаративна (упоредна) и статистичка. Најзад, испитивање, статистички метод и анализа садржаја различитих докумената (извора примарне и секундарне грађе – ранијих истраживања и адекватне литературе) јесу основне методе и технике прикупљања података. Конкретно, од статистичких метода, у функцији методе и технике прикупљања података примењена је регресиона и корелациона анализа, ANOVA и MANOVA анализа.

То конкретно значи да кандидат у истраживању користити интердисциплинарни приступ користећи резултате неких од најзаступљенијих и најважнијих теорија из: економских наука, политичких наука, науке о организацији и управљању, као и савремене социологије.

5. Кратак опис садржаја докторске дисертације

Кандидат мр Исмет Дердемез резултате истраживања саопштава научној, стручној, а надамо се ускоро и демократско-лаичкој јавности, поред увода и закључних разматрања, у још шест посебних тематских блока.

У *Уводу* кандидат, у синтетичком облику, презентира шири и ужи предмет истраживања на основу критичког пресека теоријско-емпиријских перцепција управљања, одрживог развоја, конкурентске предности и стратегија које су у функцији остваривања истих и највљује дијалектички метод истраживања. Отварајући питања о паметном, одрживом и иклузивном расту кандидат најављује полазиште истраживања на следећи начин: тамо, када и где је циљ “остваривање конкурентске предности организација и управљање су две стране једног истог порцеса – учинити знање продуктивним.”

У првом делу, који гласи „*Теоријско-методолошка полазишта*“, кандидат на основу резултата досадашњих теоријско-емпиријских истраживања, критички промишља проблем истраживања указујући на његове теоријске и емпиријске аспекте, дефинише и радно операционализује предмет истраживања. Сагласно истраживачкој логици, овај сегмент анализе садржи и хипотетички оквир истраживања, методе и технике истраживања, време и простор истраживања, научни и друштвени циљ истраживања.

Други део, „*Историјске димензије промена и развоја општине Тутин*“, садржи резултате истопријско-компаративне анализе свих значајнијих процеса и односа од настанка Тутина до данас: за време турске окупације, од краја XVII до XIX века, за време XIX и почетком XX века, у времену балканских и Првог светског рата, између два рата, народноослободилачке борбе и у Југославији и Републици Србији. Мр Исмет Дердемез на научно валидан начин указује и доказује комплексну вишедимензионалност и упозорава на противуречности историјског развоја Тутина – историјске поуке и поруке.

Трећи део, који је посвећен „*Утицају регионалних неравномерности на промене и развој општине Тутин*“, садржи резултате мултидисциплинарне анализе: динамике демографског пражњена, природног прираштаја становништва, процеса демографског старења, смртности одојчади, очекиваног трајања живота, економске и образовне структуре становништва, достигнутог нивоа младих, тенденција у запошљавању. Завршни део овог сегмента чине резултати регионално-аграрне демографске анализе.

Четврти део, са називом „*Индикатори савремених социо-економских процеса у општини Тутин*“, садржи: поред појмовног одређења индикатора, и индикаторе процеса приватизације и предузетништва, као и кванитативне показатеље организација света рада – њихову власничку структуру, облике организовања и врсте делатности. Круну овог дела

истраживања представља SWOT анализа општине Тутин као полазне основе за дефинисање стратешких приоритета (праваца развоја).

Пети део је посвећен *одрживом развоју општине Тутин*, и он сдржи кандидатове одговоре на отворена питања одрживог развоја до којих је дошао на основу резултата критичког промишљања односа између теорија и норми о одрживом развоју. Овај део садржи и резултате квалитативне анализе међусобног поштовања и поверења одборника и управе као и анализе садржаја стратешких оријентација општине Тутин. А у завршном делу овог сегмента анализе дати су одговори на питање који су то институционални оквири преко и помоћу којих могу да спроведу усвојене и најављене стратегије.

Последњи, шести део посвећен је *„Слободној зони као компаративној предности општине Тутин“*. Одређујући на основу нормативних сугестија и емпиријских верификација шта је слободна зона, мр Исмет Дердемез долази до налаза да је то најзад пронађени организациони облик који може да значи стварну компаративну предност општине Тутин. Ово произлази из резултата анализе погодности и бенифиција у слободним зонама као и њихове ефективности, рационалности и ефикасности. У том смислу мр Исмет Дердемез је указано на специфичност организовања и управљања слободном зоном на основу њене мисије, визије, циљева и потенцијалних корисника – организација слободне зоне није циљ него алатка да би се оствариле погодности компаративне предности.

Закључна разматрања садрже критички преглед основних резултата истраживања на основу којих су донети синтетички закључци о предмету и хипотезама истраживања, посебно они који су допринели потврђивању посебних и генералне хипотетичке тврдње да промене карактеристика и суштине политичког, правног, економског, културног и укупног друштвеног система Србије (као краљевине, федералне јединице и самосталне државе) у битном детерминишу развој и промене локалне заједнице, локалне самоуправе – развој и промене конкурентске предности општине Тутин

6. Остварени резултати

Научно утемељен мултидисциплинаран приступ проблему и предмету истраживања, зналачки одбарене методе и технике истраживања, које су произашле из предмета истраживања, омогућиле су кандидату да оствари адекватан допринос економским наукама и конкретној пракси. Реч је о емпријско-теоријском истраживању у коме је богат списак пажљиво одабране литературе омогућио кандидату да, уз примарне емпиријске показатеље допре до спознаје да није научно и емпријски оправдано

применити, конкретно операционализовати само једну теорију локалне заједнице, односно локалне самоуправе. Сваки од модела има својих и позитивних и негативних димензија. Према кандидатовим налазима, у локалној заједници, у локалној политици економског развоја и промена и демократије, теорија је позвана и прозвана да анализира и објашњава смисао и домаћаје те и такве политике, те и такве демократије и њену (локалне заједнице) способност и спремност да буде место и оквир идентификовања слободног и креативног (економског, културног, ...) живот и рада грађана на њеној територији. То теорије, узете саме за себе и саме по себи, не могу да остваре. Отуда је економски опортуно применити, на основу темељите критичке анализе, комбинацију модела локалне самоуправе сагласне традицији, времену и простору (географском, економском, демографском, културном, политичком, ...). А, то захтева радикално другачије процесе економског, правног и политичког организовања и делања - захтева стварну децентрализацију одлучивања, извршавања и контроле. Тиме су ови резултати у функцији буђења свести о стратешкој важности економских истраживања, научних објашњења и апликативних решења одрживог развоја локалне заједнице, односно њене компаративне предности. Отуда се и намећу и задају велике теме за даља истраживања: да ли се може, а ако да, када, како и ко да ситуира компаративну предност конкретне локалне заједнице?; да ли је можда реч о релацији: теорија – норма – организација – социјална акција – економски резултат, или нешто друго?; шта треба, односно када и како то да ураде економски и политичко-правни предузетничко-иновативни центри на локалном, регионалном и националном нивоу?, а пре тога је неопходно утврдити да ли они постоје? Изузетно релевантну научну основу за теоријско-емпиријска истраживања на основу којих су могући одговори на ова, и не само ова, питања дају презентирани резултати истраживања мр Исмета Дердемеза.

7. Мишљење и предлог Комисије

Докторска дисертација кандидата мр Исмета Дердемеза урађена је на методолошки коректан начин. Реч је о посебном, емпиријско-теоријском, интердисциплинарном истраживању. Актуелност предмета истраживања, верификација постојећих научних сазнања која су извршена овим радом, научни опис и класификација компаративних предности локалне заједнице, односно самоуправе, показују да је реч о хеуристичком и истовремено прогностичком истраживању. Критичко пропитивање теоријске грађе, смелост у постављању и операционализацији хипотеза, способност и самосталност у примени дијалектичког метода научног истраживања, објективност и поузданост у

исказивању резултата говоре да је мр Исмет Дердемез оригиналан истраживач савремених полит-економских појава, процеса и односа.

Рад је добро структуриран и свака тематска целина има одговарајућу концептуалну подлогу праћену актуелним теоријским и емпиријским подацима .

На основу свега изложеног Комисија предлаже Већу Департмана за последипломске студије и међународну сарадњу Универзитета "СИНГИДУНУМ" у Београду да прихвати докторску дисертацију кандидата мр Исмета Дердемеза под насловом „Развој и промене компаративних предности општине Тутин“ и одобри њену јавну одбрану.

Београд, 11. 05. 2016. године

Чланови Комисије:

проф. др Милан И. Миљевић; редовни професор Универзитета „Сингидунум“, ментор и члац

проф. др Владимир Цамић; ванредни професор Универзитета „Сингидунум“, члан

доц. др Владимир Илић; доцент Факултета за медије и комуникације Универзитета „Сингидунум“, члан